

حقوق کارگران در ایران

بنیاد رسانه‌ای زمانه

شماره ۷

ژوئن - ژوئیه ۲۰۱۹

شماره ۷

خرداد - تیر ۱۳۹۸

ژوئن - ژوئیه ۲۰۱۹

۳	مقدمه
۴	مسائل عمده
۴	گسترش بیکاری
۵	گسترش فلاکت
۵	سرکوب و تهدید
۶	ادامه بازداشت و آزار کارگران و دانشجویان
۸	اخراج کارگران
۹	اعتراضات کارگری
۱۰	اعتراض کشاورزان به تامین نشدن حق آبه
۱۰	معلمان و مربیان پیش دبستانی
۱۱	بازنشستگان
۱۲	حوادث کاری
۱۳	دستفروشان
۱۳	کولبران
۱۴	کودکان کار
۱۴	کارگران مهاجر

مقدمه

ما در پی پوشش خبرهای اعتراضات به ویژه از دی‌ماه ۱۳۹۶ به این سو، آن هم به شکل روزانه، برآن شدیم که خبرهای کارگری را به صورت جمع‌بندی شده در قالب این خبرنامه عرضه کنیم.

تمرکز خبرنامه کارگری بر روی این نکات عمده است: امنیت و سلامت در محل کار، تبعیض در محل، قانون کار، زنان، کودکان کار، مسائل مربوط به قراردادهای، بیکاری، تعویق و یا پرداختن دستمزدها، و نیز موضوع تشکلهای کارگری.

زمانه به شکل پیگیر اخبار کارگری در ایران را گزارش می‌کند. این دوماهنامه‌ها نظر دارند که یک «تصویر بزرگ» از موضوع حقوق کارگران ایران ارائه کنند تا دانش و آگاهی در مورد وضعیت کارگران در ایران افزایش یابد. گزارش پیش رو رخدادهایی را در محدوده تقریبی خرداد و تیر ۱۳۹۸ یا ژوئن و ژوئیه ۲۰۱۹ پوشش می‌دهد. خبرنامه مدعی کامل بودن و پوشش همه رخدادهای نیست.

مسائل عمده

روندهای ماههای گذشته ادامه یافته است. حرکتهای مطالباتی، به خاطر گسترش فقر و فلاکت و بیکاری، نه بر دستمزد بیشتر و امنیت شغلی و کاستن از میزان بهره‌کشی بلکه حفظ فرصت شغلی، دریافت دستمزدهای عقب‌مانده و تلاش برای آزادی فعالان دستگیر شده متمرکز است.

فشار تحریمی بر اقتصاد ایران مستقیماً به کارگران و دیگر گروه‌های اجتماعی محروم منتقل می‌شود. فقر و بیکاری رو به گسترش است. در این شرایط به کارگران تحمیل می‌کنند که ساکت باشند. دستمزد کارگران به بهانه بحران اقتصادی ناشی از تحریم پرداخته نمی‌شود. در این وضع طبعاً آسیب‌پذیرترین بخش کارگران زن و همچنین کارگران مهاجر افغانستانی هستند.

گسترش بیکاری

مرکز آمار ایران نرخ بیکاری سه ماه نخست ۱۳۹۸ را ۱۰،۸ درصد اعلام کرد که در مقایسه با مدت مشابه یک سال قبل ۱،۳ درصد کاهش نشان می‌دهد. دولت جمهوری اسلامی در حالی مدعی کاهش نرخ بیکاری رسمی شد که شمار کارگرانی که از آغاز سال جاری شغلشان را از دست دادند، روز به روز افزایش یافت. با این حال این مرکز مدعی شد که نرخ بیکاری در ۱۳ استان کاهش یافته و تک رقمی شده است.

براساس گزارش نرخ بیکاری رسمی که کارآموزان، شاغلان مشاغل خانوادگی بدون مزد، افرادی که در طول هفته آمارگیری حداقل یک ساعت کار کنند و سربازان، را شاغل می‌داند، نرخ بیکاری در ۱۲ استان بالاتر از میانگین نرخ کل کشور است. چهارمحل و بختیاری (۱۶،۷)، خوزستان (۱۶،۵) و لرستان (۱۶،۱) بیشترین نرخ بیکاری رسمی در بهار امسال را داشتند.

فعالان کارگری و کارشناسان اقتصادی مستقل سال‌ها است که نرخ بیکاری که از مراجع دولتی اعلام می‌شود را غیرواقعی و کمتر از نرخ بیکاری واقعی می‌دانند.

برپایه گزارش دولت ایران، نرخ بیکاری زنان در بهار امسال (۱۷،۳ درصد)، نزدیک به دو برابر نرخ بیکاری مردان (۹،۱) درصد بود. نرخ بیکاری زنان گروه سنی جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال برای زنان ۳۵،۳ درصد و در گروه مردان ۲۰،۵ درصد گزارش شده است که بیانگر تداوم تبعیض جنسیتی در بازار کار ایران است.

نرخ بیکاری زنان دارای تحصیلات دانشگاهی بیش از دو برابر گروه مردان است. این شاخص برای زنان ۲۵،۳ درصد و برای مردان ۱۲،۲ درصد است که نشان می‌دهد زنان پس از پایان دوره تحصیلات دانشگاهی راه دشوارتری برای یافتن شغل دارند.

گسترش فلاکت

نرخ تورم در پایان خرداد امسال ۳۷،۶ درصد اعلام شد که در مقایسه با مدت مشابه یکسال قبل تا دو برابر رشد نشان می‌دهد. برپایه نرخ تورم نقطه به نقطه، خانوارها در خرداد امسال باید ۵۰،۴ درصد بیشتر از مدت مشابه سال قبل برای خرید کالا و خدمات یکسان هزینه می‌کردند. شاخص تورم برای گروه کالایی خوراکی و آشامیدنی ۵۶،۴ درصد و تورم نقطه‌ای این گروه کالایی ۷۵ درصد گزارش شده است.

براین اساس شاخص فلاکت که از مجموع نرخ بیکاری و تورم حاصل می‌شود در سه ماه نخست امسال به ۴۸،۹ درصد رسید که یکی از کم‌سابقه‌ترین شاخص‌های فلاکت در ایران به شمار می‌رود. بررسی نرخ تورم دهک‌های درآمدی نشان می‌دهد؛ خانوارهای کم‌درآمدتر در مقابل رشد نرخ تورم آسیب‌پذیری بیشتری دارند. نرخ تورم دو دهک اول ۵۰،۱ درصد و دهک دوم ۵۳،۱ درصد گزارش شده است.

برپایه گزارش مجلس شورای اسلامی، هفت دهک درآمدی نخست جمعیت ایران بدون دریافت یارانه‌ها امکان تامین هزینه معیشت خود را ندارند.

در چنین شرایطی بنگاه‌های تولیدی و خدماتی و نهادهای عمومی به دلیل آنچه که کمبود منابع مالی عنوان می‌شود، دستمزد کارگران را در موعد مقرر پرداخت نمی‌کنند. تاخیر در پرداخت دستمزدها در برخی بنگاه‌ها و نهادهای عمومی به ۱۰ ماه تا یکسال رسیده است.

از سوی دیگر به دلیل شدت گرفتن رکود اقتصادی ناشی از تحریم‌های آمریکا، صنایع نفت و گاز و پتروشیمی در آستانه تعطیلی قرار دارند و برخی از پروژه‌ها تعطیل و کارگران شاغل در آن اخراج شدند.

سرکوب و تهدید

با افزایش اخراج کارگران و اعتراض‌های کارگری نیروی انتظامی ایران «پلیس امنیت اقتصادی» تشکیل داد. ایوب سلیمانی، جانشین فرمانده نیروی انتظامی ایران ماموریت ویژه پلیس امنیت اقتصادی را مقابله با «ایجاد مشکل در چرخه تولید» و برخورد با افرادی که «خواسته یا ناخواسته به عنوان پیاده نظام دشمن قصد داشتند اقتصاد کشور را دچار اختلال کنند»، اعلام کرد.

پیش از او، کیومرث عزیزی، فرمانده نیروی انتظامی استان مرکزی، به کارگران هشدار داد، اعتراضات صنفی را سیاسی نکنند و مطالبات صنفی را در محیط کارخانه پی بگیرند تا «دشمن» یا «عوامل نفوذی» امکان سوآستفاده از مطالبات و اعتراضات کارگران را نداشته باشند.

این اظهارات از آن نظر اهمیت دارد که اراک در استان مرکزی طی دو سال گذشته شاهد اعتراض گسترده کارگران هپکو و آذرآب بود. کارگران آذرآب در طی دو ماه گذشته بار دیگر در اعتراض به وضعیت خود تجمع کردند.

سخنان این دو مقام نظامی در ادامه اظهارات هشدارگونه و تهدیدآمیز سایر مقام‌های حکومتی است. به عنوان نمونه حسین ذوالفقاری، معاون امنیتی وزیر کشور اردیبهشت امسال در جمع معاونان سیاسی-امنیتی استانداری‌ها از آنها خواست تا نگذارند اعتراض‌های کارگری به سطح خیابان کشیده شود.

علی خامنه‌ای نیز سال گذشته بدون نام بردن از کارگران، اعتراض‌های آنان را «برنامه‌ریزی دشمن برای ایجاد فتنه اقتصادی» دانسته بود.

ادامه بازداشت و آزار کارگران و دانشجویان

اسماعیل بخشی نماینده کارگران مجتمع کشت و صنعت نیشکر هفت‌تپه همچنان در زندان نگهداری می‌شود. او یکم بهمن ۹۷ پس از آنکه گفت در زندان برای اعتراف اجباری شکنجه شده است، بار دیگر بازداشت شد. وکیل مدافع بخشی از تشکیل پرونده قضایی جدید برای موکلش خبر داده است اما تا به حال دادگاهی برای رسیدگی به اتهامات او، سپیده قلیان کنشگر اجتماعی که در ارتباط با اعتراضات کارگران نیشکر هفت‌تپه بازداشت شد، و سه عضو هیأت تحریریه نشریه اینترنتی گام (امیر امیرقلی، ساناز الهیاری و امیرحسین محمدی‌فر) تشکیل نشده است.

الهیاری و محمدی‌فر از ۱۳ تیر در اعتراض به ادامه بازداشت و عدم رسیدگی به پرونده قضایی‌شان دست به اعتصاب غذا زدند. عسل محمدی یکی دیگر از اعضای هیأت تحریریه نشریه اینترنتی گام با قرار وثیقه آزاد است.

مرضیه امیری، ندا ناجی، عاطفه رنگریز و آنیسا اسدالهی، که در ارتباط با تجمع روز جهانی کارگر در تهران بازداشت شدند هم همچنان در زندان نگهداری می‌شوند. همسر ندا ناجی ۱۵ تیر فاش کرد که ماموران زندان ندا ناجی و عاطفه رنگریز را «ضرب و شتم» کرده‌اند. او نسبت به نداشتن امنیت جانی

این دو زندانی اظهار نگرانی کرده و گفته بود مسئولان قوه قضاییه و سازمان زندان‌ها به پیگیری‌های خانواده بازداشت‌شدگان پاسخ نمی‌دهند.

علی نجاتی، کارگر بازنشسته و عضو سندیکای کارگران نیشکر هفت‌تپه هم در انتظار تشکیل دادگاه برای رسیدگی به اتهامات خود است. فرزانه زیلابی، وکیل نجاتی و بخشی ۱۸ تیر از ارسال پرونده این دو کارگر به دادگاه انقلاب تهران خبر داد. به گفته او، اتهام آقای نجاتی «اجتماع و تبانی به قصد اقدام علیه امنیت ملی» و «فعالیت تبلیغی علیه نظام» و اتهامات اسماعیل بخشی نیز «اجتماع و تبانی به قصد اقدام علیه امنیت ملی»، «اقدام علیه امنیت ملی از طریق تبلیغ علیه نظام»، «توهین به مقام رهبری»، «نشر اکاذیب به قصد تشویش علیه اذهان عمومی» و «اخلال در نظم عمومی از طریق حضور در تجمع‌های غیرقانونی» عنوان شده است.

۲۷ خرداد نیز کارگران نیشکر هفت‌تپه اسامی حدود ۱۰۰ نفر از کارگران و یا افرادی که از کارگران و اعتراضاتشان در سال گذشته حمایت کردند، را که تحت پیگرد قرار گرفته‌اند، منتشر کردند. بر اساس فهرست منتشر شده، تاکنون ۳۱ نفر از کارگران این شرکت پس از اعتراض به روند خصوصی‌سازی و تعویق در پرداخت دستمزدها بازداشت شده‌اند و ۹ نفر از مدافعان حقوق کارگران و نیز ۶۰ کارگر دیگر طی ماه‌های اخیر بازداشت، زندانی یا به‌صورت تلفنی از سوی نهادهای امنیتی تهدید شده‌اند.

براساس گزارش کارگران، مدیران کارخانه قصد داشتند تحت فشار نهادهای امنیتی حقوق اسماعیل بخشی، کارگر زندانی این کارخانه را قطع و حکم اخراج او را صادر کنند اما با اعتراض کارگران عقب‌نشینی کردند.

جعفر عظیم‌زاده عضو هیئت مدیره اتحاد آزاد کارگران همچنان در زندان نگهداری می‌شود.

همچنین خبرگزاری دولتی کار ایران ۲۷ خرداد از احضار چهار کارگر سیمان کارون به نام‌های «فرشاد خدادادیان»، «خرم آقاییگی»، «پیمان سلیمانی» و «امین حاتمی» به مراجع قضایی خبر داد.

این کارگران به دنبال شکایت کارفرما و به دلیل شرکت در تجمعات اعتراضی کارگران سیمان کارون در بهمن و اسفند ۱۳۹۵ به دادگاه احضار و به «اخلال در نظم جامعه» و «شرکت در تجمعات غیرقانونی» متهم شده‌اند.

حسن سعیدی، ناصر محرم‌زاده، حسین کریمی سبزواری، رضا شهابی و فرحناز شیری، پنج راننده اتوبوس عضو سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران همچنان برای بازگشت به کار با سنگ‌اندازی و

مانع تراشی مسؤولان وزارت کار و شرکت اتوبوسرانی تهران روبرو هستند. ناصر محرم زاده، حسین کریمی سبزواری و فرحناز شیری سه تن از اخراج‌شدگان، از ۱۷ تیر مقابل ساختمان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تحصن کردند.

مدیرکل اداره کار تهران اردیبهشت امسال وعده کرده بود شرایط بازگشت به کار خانم شیری که حکم بازگشت به کار را هم از دیوان عدالت اداری دارد، فراهم شود. با این حال مدیران شرکت واحد اتوبوسرانی و اداره کار تهران همچنان مانع بازگشت کارگران اخراجی به کار شدند.

اخراج کارگران

در پالایشگاه گاز بید بلند حدود ۶ هزار کارگر در آستانهٔ اخراج و بیکار شدن قرار دارند. کارگران شاغل در این پالایشگاه در استان خوزستان طی دو ماه گذشته حداقل دو مرتبه در اعتراض به طرح «اخراج گسترده کارگران» تحصن کردند.

۶۰۰ کارگر پتروشیمی لردگان نیز طی ماه‌های گذشته از کار اخراج شدند. این کارگران چند مرتبه در اعتراض به اخراج‌شان تجمع کردند و خواستار بازگشت به کار شدند.

همچنین به گزارش خبرگزاری‌های رسمی، شرکت پیمانکاری پالایشگاه آبادان ۱۰۰ کارگر را پس از اعتراض جمعی به وضعیت پرداخت دستمزدها و شرایط کاری اخراج کرده است. در بندر ماهشهر در استان خوزستان نیز طی ماه‌های گذشته ده‌ها کارگر به دلیل تعطیلی پروژه‌ها و یا تامین نشدن منابع مالی و تجهیزات از کار اخراج شدند.

موج اخراج کارگران تنها به واحدهای نفت و گاز و یا پتروشیمی‌ها محدود نمانده است. کارگاه‌های تولیدی و خدماتی کوچک و بزرگ نیز روزانه کارگران را تحت عنوان «تعدیل نیروی انسانی» اخراج می‌کنند. ۲۶ کارگر شرکت ماهی کارون خرداد امسال بیکار شدند. ۱۲ تن از کارکنان شرکت دانشگاه بناب نیز در تیر ماه اخراج شدند. فعالان کارگری شمار کارگرانی که به مرخصی اجباری فرستاده و یا مستقیماً اخراج می‌شوند را بیشتر از آنچه که در گزارش رسانه‌ها اعلام می‌شود، می‌دانند.

مقام‌های دولتی اما همچنان شمار بیکاران را کمی بیشتر از سه میلیون و ۲۴۰ هزار تن اعلام می‌کنند. نکته قابل توجه این است که از مجموع جمعیت بیکاران در آذر تنها ۲۵۸ هزار نفر از خدمات بیمه بیکاری استفاده کردند. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی خدمات مربوط به بیمه بیکاری را به شرکت‌های

کاریابی بخش خصوصی واگذار کرده است. اقدامی که موجب نگرانی کارگران و حتی تشکل‌های کارگری وابسته به دولت شده است.

براساس مقررات بیمه بیکاری، شاغلان، بسته به میزان مدت پرداخت بیمه می‌توانند از شش ماه تا ۵۰ ماه از خدمات و مستمری بیمه بیکاری برخوردار باشند. حداقل دوره پرداخت بیمه برای دریافت مستمری ۶ ماه اعلام شده است.

آمار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از جمعیت برخوردار از بیمه بیکاری بیانگر افزایش ۳۶،۷ درصدی دریافت کنندگان بیمه بیکاری طی یکسال آذر ۱۳۹۶ تا آذر ۱۳۹۷ است. وزارت کار تا به حال اطلاعات مربوط به استفاده کنندگان از بیمه بیکاری در سال ۱۳۹۸ را منتشر نکرده است.

سهم زنان از مستمری بیمه بیکاری در سال گذشته ۲۳ درصد بود که بازهم نشان دهنده تبعیض و نابرابری عمیق در فضای کار ایران است.

اعتراضات کارگری

از آغاز خرداد تا ۱۹ تیر ۶۵ اعتراض، تجمع و تحصن کارگری در نقاط مختلف ایران گزارش شد و دستمزد معوق علت بیش از نیمی از تجمع‌های کارگری بود. کارگران در ۳۴ نقطه مختلف در اعتراض به دستمزد معوق و یا پرداخت نشدن مزایای شغلی‌شان تجمع و تحصن کردند. طولانی‌ترین اعتراض به پرداخت نشدن دستمزدها نیز در کوت عبدالله واقع در استان خوزستان رخ داد. کارگران شهرداری کوت عبدالله از ۷ خرداد در اعتراض به تأخیر چهار ماهه در پرداخت دستمزدهایشان دست از کار کشیدند. شهردار این شهر کاهش درآمدهای شهرداری را دلیل اصلی این وضعیت اعلام کرد و وعده کرد که مزد معوق کارگران تدریجاً پرداخت شود.

علاوه بر این، کارگران شهرداری در ۵ شهر دیگر، از جمله سرفاریاب و گچساران در استان کهگیلویه و بویراحمد، کرمانشاه، آغاجری و اهواز در خوزستان، در اعتراض به تأخیر در پرداخت دستمزدها، حذف مزایای شغلی، واریز نشدن حق بیمه و وضعیت قراردادهای کاری تجمع کردند.

کارگران شهرداری با قراردادهای موقت و به واسطه شرکت‌های پیمانکاری با حداقل دستمزد اشتغال دارند.

همچنین در اهواز و تهران کارگران قطار شهری چند مرتبه مقابل ساختمان شهرداری و یا شرکت‌های پیمانکار طرف قرارداد با شهرداری تجمع کردند. کارگران پروژه قطار شهری اهواز ۱۶ ماه دستمزد و

مزایای شغلی معوق دارند و اعتراض‌هایشان در یکسال گذشته نتیجه‌بخش نبوده است. در تهران هم کارگران ایستگاه فتح‌آباد قطار شهری ۴ ماه دستمزد طلب دارند. ۲۵۰ کارگر شاغل در این پروژه به رسانه‌ها گفتند که شرکت پیمانکار مجری ساخت قطار شهری تهران، بدون پرداخت دستمزد چهار ماه آخر، آنها را اخراج کرده است.

کارگران شرکت‌های کنتورسازی قزوین، قند فسا، سیکل ترکیبی آبادان، بیمارستان خمینی کرج، کاشی نیلوفر بیرجند، باختر بیوشیمی کرمانشاه، آذر آب اراک، کاغذسازی پارس و جنگلیانان استان مازنداران نیز طی دو ماه گذشته در اعتراض به پرداخت نشدن دستمزدهایشان تجمع کردند.

همچنین کارگران نگهداری خط و ابنیه فنی شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی که به واسطه شرکت‌های پیمانکاری اشتغال دارند نیز دور تازه‌ای از تجمع و اعتصاب در اعتراض به تأخیر در پرداخت دستمزد و واریز نشدن حق بیمه را آغاز کردند. رسانه‌ها تجمع و اعتصاب کارگران در سه استان لرستان، مرکزی و آذربایجان شرقی در خرداد و تیر امسال را گزارش کردند.

اعتراض کشاورزان به تامین نشدن حق آبه

کشاورزان در استان خوزستان و اصفهان هم بار دیگر، پس از تحقق نیافتن وعده مسئولان دولتی مبنی بر تامین حق آبه کشت و لغو ممنوعیت کشت برنج، چند مرتبه تجمع کردند. در استان اصفهان کشاورزان غرب این استان که امیدوار بودند پس از افزایش بارندگی در بهار امسال برای کشت محدودیت نداشته باشند، به بسته شدن دوباره زاینده‌رود اعتراض کردند.

در خوزستان نیز برنجکاران در شوشتر و حمیدیه و شماری از روستاهای این منطقه در اعتراض به تمدید ممنوعیت کشت برنج مقابل فرمانداری حمیدیه و شوشتر تجمع کردند. استاندار خوزستان و وزیر نیرو بهار امسال پس از جاری شدن سیل، به کشاورزان وعده کرده بودند که برای جبران خسارت‌هایشان ممنوعیت کشت برنج لغو شد.

این وعده اما عملی نشد تا نزدیک به ۴۰ هزار کشاورز و یا کارگر مزارع برنجکاری همچنان بیکار و بدون درآمد بمانند.

معلمان و مربیان پیش‌دبستانی

با وجود پایان سال تحصیلی، اعتراض‌های معلمان و مربیان پیش‌دبستانی ادامه یافت. معلمان شاغل و بازنشسته در چند شهر ایران پس از صدور حکم زندان و شلاق برای حمیدرضا رحمتی، مقابل ساختمان

آموزش و پرورش در چند شهر مختلف تجمع کردند. حمیدرضا رحمتی، عضو کانون صنفی معلمان شهرضا، سال گذشته همزمان با تحصن معلمان در ساختمان آموزش و پرورش این شهر تحصن کرد. شعبه ۱۰۳ دادگاه کیفری شهرضا، رحمتی را به سه سال زندان، ۷۴ ضربه شلاق و دو میلیون تومان جریمه نقدی محکوم کرده است.

علاوه بر این مربیان پیش‌دبستانی و آموزش دهندگان نهضت سوادآموزی (سوادیار) نیز در اهواز و تهران تجمع کردند. در اهواز مربیان پیش‌دبستانی شاغل در استان خوزستان حداقل دو مرتبه مقابل ساختمان استانداری تجمع کردند.

این تجمع‌ها پس از آن شکل گرفت که به مربیان پیش‌دبستانی اعلام شد که قراردادهای آنها از حق تدریسی به خرید خدمت تبدیل خواهد شد. وزارت آموزش و پرورش ایران اعلام کرده که در سال تحصیلی آینده خرید خدمت از بخش خصوصی را برای جبران کمبود نیروی انسانی، به ویژه معلم و مربی آموزشی، افزایش خواهد داد.

۱۱ تیر هم آموزش دهندگان نهضت سوادآموزی از سراسر ایران به تهران آمدند و با تجمع مقابل ساختمان سازمان امور اداری و استخدامی کشور خواستار اجرایی شدن مصوبه تبدیل قرارداد سوادیاران به قراردادهای رسمی شدند. مجلس شورای اسلامی ایران سال ۱۳۹۵ وزارت آموزش و پرورش را به تبدیل قرارداد آموزش دهندگان نهضت سوادآموزی موظف کرد. این وزارتخانه اما از پذیرش و اجرایی کردن مصوبه مجلس خودداری می‌کند.

بازنشستگان

دولت همچنان از اجرای قانون همسان‌سازی بازنشستگان خودداری می‌کند. براساس آمار مقام‌های رسمی بیش از ۷۰ درصد بازنشستگان زیر خط فقر قرار دارند و حداقل بگیر هستند. سازمان بازنشستگی کشوری با گذشت سه ماه از آغاز سال جدید، افزایش حقوق مصوب بازنشستگان را اجرایی نکرده است. علاوه بر این مجلس شورای اسلامی طرح بازننگری در قوانین تامین اجتماعی، موسوم به «اصلاحات پارامتریک تأمین اجتماعی» را در دستور کار قرار داده و دولت سازمان تامین اجتماعی و صندوق‌های بازنشستگی را به واگذاری اموال برای تامین منابع مالی و پرداخت بدهی‌ها موظف کرده است.

بازنشستگان در ۲۸ خرداد و ۱۲ تیر به ترتیب مقابل ساختمان مجلس شورای اسلامی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تجمع کردند. خواسته بازنشستگان اجرای قانون همسان‌سازی حقوق، بیمه کارآمد، شفافیت وضعیت صندوق‌های بازنشستگی و بهبود وضعیت معیشت اعلام شده بود.

حوادث کاری

از آغاز خرداد تا ۲۰ تیر مرگ ۷۷ کارگر بر اثر حوادث کاری در نقاط مختلف ایران رسانه‌ای شد و ۹۶ کارگر هم در حین انجام کار مصدوم شدند. در میان کارگرانی که بر اثر حادثه در محل کار فوت کردند، حداقل دو تن کودک کار بودند.

بیشترین حادثه منجر به مرگ کارگران در بخش ساختمان رخ داد و بر اثر این حوادث ۲۱ کارگر جان خود را از دست دادند و ۲۹ تن مصدوم شدند. حداقل سه تن از کارگران کشته شده مهاجر افغانستانی بودند. اغلب کارگران ساختمانی بدون قرارداد کار و برخورداری از بیمه تأمین اجتماعی و حوادث اشتغال دارند و دستمزدشان روزانه محاسبه و پرداخت می‌شود. نهادهای دولتی ایران رعایت نکردن ایمنی کار را دلیل اصلی حوادث کار اعلام می‌کنند اما به کوتاهی سازمان‌های متولی نظارت بر ایمنی کارگاه‌های ساختمانی اشاره نمی‌کنند.

۱۴ کارگر چاه‌کن (مقنی) نیز در این دوره زمانی بر اثر حادثه کار جانشان را از دست دادند و ۵ تن مصدوم شدند. کارگران چاه‌کن نیز به صورت روزانه، بدون پوشش بیمه تأمین اجتماعی و حوادث به کار گرفته می‌شوند. دو تن از کارگران چاه‌کن کشته شده مهاجر بودند اما ملیت آنها فاش نشده است.

حادثه کار در معادن مختلف نیز موجب مرگ ۹ کارگر و مصدومیت هفت تن شد. دولت جمهوری اسلامی بهره‌برداری از معادن را به نهادهای نظامی و یا شرکت‌های خصوصی وابسته به بنیادهای حکومتی واگذار کرده است. این نهادها به منظور سودآوری بیشتر، موارد ایمنی ضروری و لازم برای بهره‌برداری را استفاده نمی‌کنند و همین مسأله باعث افزایش حوادث کار منجر به مرگ و مصدومیت کارگران می‌شود.

حوادث کاری در کارگاه‌های صنعتی کوچک و بزرگ هم در دو ماه گذشته موجب مرگ ۲۵ و مصدومیت ۵۱ کارگر شد. بیشتر این حوادث در کارگاه‌های کوچکی چون تعمیرگاه، قنادی، و تولید قطعات پلاستیکی رخ داد. کارگران این واحدها نیز معمولاً خارج از نظارت واحدهای بازرسی وزارت کار قرار دارند.

در دو ماه گذشته شش کارگر شهرداری نیز حین انجام کار جانشان را از دست دادند. کارگران شهرداری نیز اغلب به واسطه شرکت‌های پیمانکاری با حداقل دستمزد و قراردادهای موقت اشتغال دارند. شش کارگر دیگر نیز بر اثر حوادث کاری در کارگاه‌های خدماتی و یا کشاورزی مصدوم شدند.

دستفروشان

در تهران و تبریز دستفروشان مورد هجوم ماموران مبارزه با سد معبر قرار گرفتند. شهرداری تبریز دستفروشی در محدوده بازار این شهر را ممنوع و دستفروشان را دستگیر کرد. فرماندار تبریز گفت که این طرح به درخواست جمعی از بازاریان اجرایی می‌شود. پس از اجرای این طرح دستفروشان دو مرتبه مقابل ساختمان فرمانداری تجمع کردند. شاهدان عینی از بازداشت کوتاه مدت شماری از دستفروشان خبر دادند.

در تهران هم دستفروشی در خیابان ولی‌عصر ممنوع اعلام شد و دستفروشان این محدوده هدف حمله ماموران سد معبر قرار گرفتند. ۱۳۰ دستفروش در نامه‌ای به شهردار تهران خواستار توقف طرح جمع‌آوری دستفروشان که به گفته آنها موجب خالی شدن سفره نزدیک به ۳ هزار دستفروش خواهد شد، شدند. این خواسته اما نادیده گرفته شد.

کولبران

براساس گزارش منابع خبری از آغاز سال جاری تا ۲۰ تیر ۶۸ کولبر در مناطق مرزی ایران جان خود را از دست دادند یا مصدوم شدند. شمار کولبرانی که بر اثر حوادث طبیعی یا تیراندازی نیروهای نظامی ایران جانشان را از دست دادند، ۲۵ تن اعلام شده که ۱۷ تن با شلیک مستقیم نیروی نظامی ایران به قتل رسیدند. برف و سرمازدگی جان دو کولبر را گرفت و یک کولبر نیز بر اثر سقوط از ارتفاع کشته شد. دو کولبر دیگر هم در اثر تصادف جانشان را از دست دادند.

شلیک مستقیم ماموران مرزی ایران موجب زخمی شدن ۴۱ کولبر شد. انفجار مین به جای مانده و سقوط از ارتفاع نیز در مجموع سه کولبر را مصدوم کرد.

دولت ایران کولبری را به عنوان یک شغل به رسمیت نمی‌شناسد از حدود دو سال قبل محدودیت‌های بیشتری برای کولبرانی که به گفته مقام‌های دولتی «از معابر رسمی تردد نمی‌کنند»، اعمال می‌کند. معاون امنیتی وزیر کشور ایران به صورت رسمی کولبران را به «قاچاق کالا» و ارتباط با آنچه که «گروه‌های تروریستی» عنوان کرد، متهم کرده است.

آمار دقیقی از شمار کولبران در دست نیست اما رسول خضری نماینده پیرانشهر در مجلس شورای اسلامی قبلتر گفته بود که نزدیک به ۸۰ هزار نفر در استان‌های آذربایجان غربی، کردستان و کرمانشاه از کولبری امرارمعاش می‌کنند.

کودکان کار

در تهران طرحی به نام جمع‌آوری کودکان خیابانی از ۲۲ خرداد اجرا شد. استاندار تهران گفت که در جریان اجرای این طرح، استاندار تهران گفت: ۲۴۹ کودک کار شناسایی و دستگیر و به مرکز نگهداری کودکان منتقل شدند. از این تعداد ۱۸۹ نفر از کودکان مهاجر بودند.

۱۷ تیر مدیر بهزیستی شهرستان شیراز از شناسایی و «جمع‌آوری» ۱۰۰۰ کودک کار خیابانی در این شهر خبر داد. او گفت که این کودکان به مراکز نگهداری منتقل می‌شوند. مقام‌های دولتی در قزوین، همدان، بیرجند و چند شهر دیگر هم همزمان با اجرای طرح «جمع‌آوری کودکان کار» در تهران از شناسایی کودکان خیابانی و اجرای این طرح در این شهرها خبر دادند.

۲۳ خرداد نیز نتایج یک پژوهش در باره «مافیای زباله» در ایران منتشر شد که نشان می‌داد کودکان جمعیت غالب گروه‌های جمع‌آوری زباله در تهران را تشکیل می‌دهند. به گفته کامیل احمدی، سرپرست تیم پژوهش، از مجموع ۱۴ هزار نفری که در تهران از جمع‌آوری زباله امرارمعاش می‌کنند، ۵۳ درصد - ۴۲۰۰ نفر - کمتر از ۱۷ سال سن دارد. به گفته او، ۸۹٪ کودکانی که از سوی «باندهای مافیایی جمع‌آوری زباله» استثمار می‌شوند، مهاجر هستند.

هنوز آمار دقیقی از شمار کودکان کار خیابانی در ایران منتشر نشده است اما مرکز آمار و اطلاعات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ایران تیر امسال اعلام کرد؛ شمار کودکان کار طی دو سال گذشته ۲۱ درصد افزایش یافته است.

کارگران مهاجر

ایران سخت‌گیری علیه مهاجران افغانستانی را افزایش می‌دهد. پس از اظهارات رئیس دولت و معاون سیاسی وزارت امور خارجه مبنی بر اخراج مهاجران افغانستانی، مقام‌های دولتی در استان‌های مختلف از اجرای طرحی به نام «ساماندهی اتباع خارجی» خبر دادند. براساس این طرح، مهاجران افغانستانی دارای کارت اقامت به اردوگاه‌های موسوم به مهمان‌شهر منتقل می‌شوند و مهاجران بدون برگه اقامت از ایران اخراج می‌شوند. منابع رسمی از خروج بیش از ۷۰۰ هزار کارگر افغانستانی در یکسال گذشته خبر داده‌اند. خبرگزاری خبرآنلاین تیر ماه گزارش کرد؛ ۵۷۰ هزار مهاجر افغانستانی دیگر برای خروج از ایران اقدام کرده‌اند.

مهدی محمودی، مدیرکل امور اتباع خارجی وزارت کشور ایران ۱۰ تیر گفت که سالانه ۱۵۰ هزار مهاجر «غیرقانونی» از ایران اخراج می‌شوند.

سیدعلی قاسمی، مدیرکل امور اتباع خارجی استان خراسان رضوی هم از تدوین و اجرایی شدن طرح بازگشت مهاجران افغانستانی خبر داد. به گفته او طرح ویژه بازگشت مهاجران افغانستانی از ایران به کشورشان شامل سه چرخه آموزش، اشتغال و بازگشت است. در قالب این طرح مهاجران افغانستانی می‌توانند بین ۳ تا ۵ سال طبق برنامه ریزی‌های انجام شده در ایران و افغانستان از حمایت‌های لازم برای کسب درآمد برخوردار شوند و در نهایت با امنیت و تأمین فرصت شغلی به کشورشان بازگردند.

نظرات خود را با ما درمیان بگذارید.

شماره‌های پیشین گزارش حقوق کارگران را دانلود کنید:

 <p>حقوق کارگران در ایران شماره ۳ اکتبر و نوامبر ۲۰۱۸</p>	 <p>حقوق کارگران در ایران شماره ۲ اوت و سپتامبر ۲۰۱۸</p>	 <p>حقوق کارگران در ایران شماره ۱ ژوئن و ژوئیه ۲۰۱۸</p>
 <p>حقوق کارگران در ایران شماره ۶ آوریل - مه ۲۰۱۹</p>	 <p>حقوق کارگران در ایران شماره ۵ فوریه - مارس ۲۰۱۹</p>	 <p>حقوق کارگران در ایران شماره ۴ دسامبر ۲۰۱۸ - ژانویه ۲۰۱۹</p>